

מסורת הש"ס

(א) מעילית. ע"ש, (ב) שמונת כן, (ג) נחוקה יט דף, (ד) י"ל אלעזר, (ה) וירקלא ג"י, (ו) נחיק לע"ז, (ז) נביתם כה"ל, (ח) רש"ל מחק מיתא האב, (ט) ס"א פ"א בעור,

תורה אור השלם

- זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יקרא שבעת ימים:
- ויפרש את האהל על הפשוט וישם את מכסה האהל עליו מלקעלה באשר צדק את משה:
- ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמודים:
- ועשית מכסה לטו ערת אילים מאדמים ומכסה ערת תחשים מלקעלה:
- ועשאו את יריעת הפשוט ואת אהל מועד מכסו ומכסה החוש אשר עליו מלקעלה ואת קופך פתח אהל מועד:
- מבדיר ד כ"ב או בשתי או בעור לפשתים ולצמר או בעור או בקל מלאכת עור:
- ויקרא יט מח וכל אשר יפל עליו מים בנותם יקרא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יקרא וקרא עד הקרב וטהר: ויקרא יב לב

לעזי רש"י

רש"י ד"ש. מפותלים.

מוסף רש"י

אהל אהל ריבה. אהלים טועה אחת בפסוק פרה (סוכה כא).

חוס' ישנים

(א) הקשה מהר"ם מה צריך אהל אהל ריבה ליקף מק"ו מטעם של עוים דלא מטמא בנגעים מטמא בזהב המטא שאלן חוטן כפול ששה דמטמא בנגעים לא כ"ש ומי דהבא קיימין ארבעה דראי דלית לה ק"ו מדעני במקור עור בהמה מטמא מהו ומי דלית לה ק"ו דכתיב אהל לנרשע אהרמהל:

(ב) נראה קצת דכל כלי עור דכתיב במת ושכנת וזע דלתי לנרשע אהרמהל ולא לעור בהמה מטמא דלא"כ מקשי אמאי אינריך למתכניסו דלתי נגיש דנגד ועור מטמא:

(ג) דלא יא אהלס חיי יריעות שש משור ועל המשכן היט על הקרשים הלא אין הקרשים קרויים משכן:

רבינו חננאל

ממשכן כתיב זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב ויפרש את האהל על המשכן, מה להלן של ותכלת, והן צמר ופשתים, אף הבא צמר ופשתים, כיון דילין אהל דטמא אהל מועד משכן. בעי ר' אלעזר עור בהמה טמאה מהו שטמא באהל המת. ומביעאי ליה תחש שהיה בימי משה טהור היה או שטמא ומפרש ר"ב יוסף תניא, לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד. אוני אהלן נחמה לדומה כמין תלא אילן ותלא אילן טמא הוא. ושניין דומה לו שיש לו גוויין הרבה כמותו, אבל טהור הוא. רבה אמר עור בהמה טמאה דמטמאה באהל המת אתי בק"ו מנגיעים, דחתי היה לו לומר עור, למה כתב בעור, לרבות עור בהמה טמאה ושליקה ביד כהן שנטל מהו חזרו רצועה ומה רצועה וריבון ועשאו אחד, מנין שטמא בנגעים ת"ל או בכל מלאכת עור. פי' שלקה ביד כהן, כגון שהחזיק הכהן בעור לבודקו ועורנו כידו לקח בערעת לאלתר. איכא למיפרך מה לנגעים שכן מיטמאין שתי וערב כו'. מה להצד השווה שבהן שכן טומאתן פחות מכוית הבגדים טומאתה בבגדים ודושרן בכעדרשה. אלא

ממשכן. דלא הוה ציה שום יוצא מן העץ אלא פשתן כדכתיב עשר יריעות שש משור: שזורין. רטור"ש בלע"ז דכתיב משור: וחוטן כפול ששה. כדאמרין בפ' בל לו דסדר יומא (דף ע"א:) דברים שנאמר בזה שש חוטן כפול ששה. ואי קשיא כיון דליף ממשכן כלים ואדם שתחת גג הצית וכל שאר אהלים דלא דמו למשכן מנגלן דמטמו בצפריה^א תניא מנין לעשות שאר המאהילים כאהל אמרת מה מנורע קהל עשה זו כל המאהיל כו': אף כלאן קרשים. ואימא דעץ נמי איקרי אהל: משכן קרוי **משכן.** כגון עשר יריעות שש משור ומשכן איקרי אהל דכתיב (שמות לג) את משכן אהל מועד: הכי נמי. דמכסה עורות לאו אהל ולענין טומאה נמי לא מקבל: הספא עור **בהמה טהורה.** כגון אילים מאדמים: **מה תחסון.** עשתי עשרה יריעות עוים לנאהל על המשכן. דמשכן היינו עשר יריעות המחוברות בקרסי וזה מלמעלה מהן אהל יריעות עוים ולמעלה מהן מכסה העורות: מאי **קמיעני ליה.** הא ממשכן גמר לה ר' (אליעזר) לעיל דברים שמעתין והסם טהורה היא דהוי למלאכת **משכן: מכסה אחד היה.** תליו של אילים ותליו של תחשים ולמעלה דקרא אחרוייהו כתיב דבין אילים צין תחשים היה מכסה אחד מלמעלה לנאהל יריעות העוים: מלא אינן. חיה טמאה היא ומנומרת בגוויין: **אי הכי.** סייעתא היא: ששה. ששמה ציפוי בגוויין: עור או בעור. וגי נגעים כתיב או בעור^א וזהו מלי למכתב או עור: ושלוק ציד כהן. משהראהו ציד כהן נעשה נגע ומתמלה לא היה נגע: קלן מניון. מכל האמורים בפסוק ומידין יחד: שרלים מטמאין כעדרשה ומת בכזית ונגעים כבגדים והוא פחות מכוית: **אף אני אציה אהל כמות שזור טמא נו.** כדאמר לעיל מקיש עליון לתחתון דקרוי אהל: ^א **שאינה מטמאה בנגעים.** דהא אמר ופשתים כתיב: מטמא

המת מוכהא דתניא ^ב עור או בעור ריבה ^ג עור בהמה טמאה וישלקה ביד כהן ^ה הקצץ מכולן ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר ^א או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר ^ז או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדרשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השווה שבהן שכן מטמאין בפרחות מכוית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכזית אלא אמר רבא מברניש אחאי

המת מוכהא דתניא ^ב עור או בעור ריבה ^ג עור בהמה טמאה וישלקה ביד כהן ^ה הקצץ מכולן ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר ^א או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר ^ז או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדרשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השווה שבהן שכן מטמאין בפרחות מכוית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכזית אלא אמר רבא מברניש אחאי

איקרי משכן ויש לומר דלדי המשכן איקרי ולא משכן: ריבה עור בהמה טמאה. פירש רבינו שמואל דלהכי אינריך לרצוי עור בהמה טמאה דכתיב בת"כ (פ' חורש) אמר אין לי אלא מין בהמה דקה ונאלכ כו' דומיא דלמר שהוא דוקא של כבשים מנין לרבות עור בהמה גסה ואין נאלכל עד שתהא מרעה עורות שרלים תלמוד לומר ^ט בעור בעור^י ונראה דהא דנקט בהמה גסה נאלכל אגב אחרני נקט דלאיה לא צעיא קרא דהא בשמעתין יליפינן לענין טומאת אהל כל מין טהורה מאילים: **וישלקה ביד כהן.** מפרש נמי רבינו שמואל דלינריך לרצוי משום דכתיב והצגד כי יהיה זו נגע זרעת וגו' והראה אל הכהן דמשמע דלאל לא יהיה זו נגע קודם שהראהו לכהן טעור: **שכן שתי וערב טמא בהן.** ומה מנגלן דלאיה קרא בעור בהמה טטורה

אשה (לקמן דף ס"ז). ^א **אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור שתי וערב טמא בהן.** ומה מנגלן דלאיה קרא בעור בהמה טטורה ויש לומר כמו דנגעים דהבא כתיב שק וה"א מה שק מין בהמה דקה ונאלכל דמכוח בת"כ ולקמן דשק הוי דבר הבא מן העוים אף עור מין בהמה דקה ונאלכל אע"ג דבת"כ מרבה אף שק הבא^י מחזיר שהוא דבר טמא אפ"ה הוה אמיינא דלא הוקשה עור אלא למשמעות דשק דהיינו^{טו} של עוים ולא הוקש למאי דמרצי בשק^{טז} לך אינריך רצוי. הכי פורת: **מה לשרצים.** וליכא למיפרך שטמא מת כעדרשה מקי"ו דהא כל שיעורים הם הלכה למשה מסיני וקשה לר"י וילנף^י מת משרצים בגזירה שז דנגד ועור^י כדאמר לקמן צפירק במה אשה (גי' סז) ^י ואומר ר"י משום דג"ש דאהל אהל ממשכן^כ סתרה לה^{כא} לך אינריך רצוי ועוד י"ל דג"ש לא איירי^{כב} בטומאת אהל [המת] עצמו המחזור: אחאי

שיהו שזורין, וחד לחוטן שיהא כפול ו'. ומהנה יודע לנו כי כל בגד שכתב בהן שש העשויים במשכן היו שזורין וחוטן כפול ו'. האמר במת שאינו מטמא אלא בכזית. עיקר דילה בספרי ונגזג במת יכול כל שהוא וכו', אחר שרבה הכותב מיעט, אמרו כזית מן המת שטמא שכן היא תחלת ברייתו. ובמשנה במסכת אהלות בפרק ב' אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת, ולא היה ביניהם הפרש והוא ככ פירושו בפרק ג' כזית מן המת פתחו בטעם והמת פתחו בד' טפחים. ובתוספתא בראש סדר טהרות חזמר בכזית (מודה) [מן] המת שכזית פתחו בטעם ומה פתחו בד' טפחים, ובתוספתא דמגילה בפרק א' אין בין כזית מן המת למת אלא שכזית מן המת פתחו בד' טפחים.

במה מדליקין פרק שני שבת

כה.

ויפרוש את האהל וגו'. תימנה לר"י מנא ליה דלאי אהל היינו שש משור אימא היינו יריעות עוים דלשכחנא צהדיא דליקרי אהל כדכתיב ועשית יריעות עוים לנאהל על המשכן וכן משמע פסטיה דקרא ויפרוש את האהל דהיינו יריעות עוים על המשכן^א דהיינו שש משור כדכתיב

ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משור ויש לומר דליק משום דקרא כתיב צהקמת המשכן וחשיב לעיל כסדר הקמתן דמתחלה נתן אלניס (ואח"כ עמודים) ^ה ואחר כך הקרשים וכתיב אחר הקרשים ויפרוש את האהל^ה משמע היינו יריעות המתחמוות שהם שש משור דהם תחלת הפרשה ותימנה דלמאי לא יליף מהא דמשכן היינו יריעות שש משור כדכתיב ואת המשכן תעשה וגו' ומשכן איקרי אהל דכתיב את מתמלה נגעים ומייתי לעו ושמה אהאי קרא סמיך: **אם** בן ג"ש מאי אהני ליה. והא דלמר כל פומח טפח מציא את הטומאה היינו מקי"ו מנורע כלייף בצפרי ודפרי^א דקוטרס וא"ת והכי יליף נימא דיו מנורע שלא יטמא אלא טומאת ערב דווקא בעומד או ציושב ולא עוברי דמתניא במסכת נגעים ומייתי לעו וצפ"ק^ב דקדושין (ד' ג:) טמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא כו' וי"ל דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא

מקי"ו דמנורע דלית לן למינף אהל אהל ממשכן לענין למעט הבאת טומאה צשאר אהלים דלאו פשטן ולא ילפינן ממשכן אלא וטומאה עצמו אפילו ממוכר דדוקא פשטן ולא שאר יואל מן העץ ולענין אהל שאינו עשוי צדי אדם לרבי יהודה צפ"צ דסוכה (דף כ"א. ושם) דלא מנינן למינף מנורע דלא אשכחן ציה קרא לא למעט ולא לרבות ^ט אהל שאינו עשוי צדי אדם: **אי** מה דה"ל קרשים ב"ו. פירש בקוטרס דאף עץ יאה קרוי אהל וקשה לרבי"א דהא^י דפנות אין קרויות אהל אלא המכס' שמלמעלה הוא קרוי אהל ומפ' דה"ק אי מה להלן קרשים' כדדי פשטן אף כלאן צטומאת אהל^י קרשים כדדי פשטן ואע"ג דאהל אהל ריבה לענין דלא צעינן שזורים ולכפול ששה וכן לענין דלא צעינן אמר ופשתים יחד כי הםם אלא אפילו פשתים ולא אמר^י מ"מ פריך דליהוי קרשים כדדי פשתים^י דסתם אהל קרוי עם הכיסוי ועם הדפנות^י: **ואין** קרשים קרויים משכן. וקשה לר"י הא כתיב יהיה קרות על דדי המשכן מזה ומזה לכסותו ואמר לקמן צהורק (דף ס"ז:) לכסות אמה של קרשים ואיכא למ"ד אמה של אדניס אלמא דקרשים איקרי משכן ויש לומר דלדי המשכן איקרי ולא משכן: ריבה עור בהמה טמאה. פירש רבינו שמואל דלהכי אינריך לרצוי עור בהמה טמאה דכתיב בת"כ (פ' חורש) אמר אין לי אלא מין בהמה דקה ונאלכ כו' דומיא דלמר שהוא דוקא של כבשים מנין לרבות עור בהמה גסה ואין נאלכל עד שתהא מרעה עורות שרלים תלמוד לומר ^ט בעור בעור^י ונראה דהא דנקט בהמה גסה נאלכל אגב אחרני נקט דלאיה לא צעיא קרא דהא בשמעתין יליפינן לענין טומאת אהל כל מין טהורה מאילים: **וישלקה ביד כהן.** מפרש נמי רבינו שמואל דלינריך לרצוי משום דכתיב והצגד כי יהיה זו נגע זרעת וגו' והראה אל הכהן דמשמע דלאל לא יהיה זו נגע קודם שהראהו לכהן טעור: **שכן שתי וערב טמא בהן.** ומה מנגלן דלאיה קרא בעור בהמה טטורה

שיהו שזורין, וחד לחוטן שיהא כפול ו'. ומהנה יודע לנו כי כל בגד שכתב בהן שש העשויים במשכן היו שזורין וחוטן כפול ו'. האמר במת שאינו מטמא אלא בכזית. עיקר דילה בספרי ונגזג במת יכול כל שהוא וכו', אחר שרבה הכותב מיעט, אמרו כזית מן המת שטמא שכן היא תחלת ברייתו. ובמשנה במסכת אהלות בפרק ב' אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת, ולא היה ביניהם הפרש והוא ככ פירושו בפרק ג' כזית מן המת פתחו בטעם והמת פתחו בד' טפחים. ובתוספתא בראש סדר טהרות חזמר בכזית (מודה) [מן] המת שכזית פתחו בטעם ומה פתחו בד' טפחים, ובתוספתא דמגילה בפרק א' אין בין כזית מן המת למת אלא שכזית מן המת פתחו בד' טפחים.

עין משפט גר מצוה

פב א ב ג מיי פ"ה
מסלות טומאת מת הלכה כ':
פג ד מיי פ"ו
המסלות טומאת זרעת הל"ו:
פד ה מיי ש פ"ב
הלכה כ':

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ויפרוש וכו' מתחלה נתן אלניס ואח"כ קרשים ואח"כ עמודים ובכתיב אחר העמודים ויפרוש את האהל: (ב) ד"ה א"כ וכו' לא למעט ולא לרבות הס"ד והסהל נמחק:

גליון הש"ס

נמ' אמר רב יוסף א"ה חיינו דרשב"ג. עי' קדושין דף מו ע"א מוס' ד"ה ארי:

מוסף תוספות

א. והי"ל לכתוב ויפרוש את המשכן וכתיב ויפרוש את האהל על המשכן. רמב"ן. ב. ומקרא מפורש הוא, וה"ק, ויפרוש את האהל ויפרוש על המשכן, כלומר, פירש אהיל דהוא משכן, כלומר, ויפרש דרש, ויפרש עליון אהל אחר, יריעות הדיוט. רמב"ן. וועי' מהש"א. ג. כמו קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה, ויש שם כלים, דמנורע עובר אינו מטמא באהל. מוס' סוכה לא ד"ה יליף. ד. צ"ל פ"ק, ויכיה מתוס' סוכה כ"א ד"ה יליף, ומוס' ה"א"ש כ"א. ה. קרשים לא עשו מהן אלא דפנות ולא סכך. רש"י. ו. לרפנות. מוס' ה"א"ש. ז. לא ליטמי. רש"י. ח. עד שיהו שם. רש"י. ט. והכי נמי אית לן לרבויו פשתים אפי' בלא קרשים. מוס' ה"א"ש. י. דגבי חך, לא שיך לרבות. מוס' ה"א"ש. יא. ולא רבה אהל אלא לענין שאר אהלים. רש"י. יב. גי' מוס' ה"א"ש: עור בעור. ג. דאפי' אם נגע במת אינו מקבל טומאה מן האהל. מוס' ה"א"ש. יד. משער. מוס' ה"א"ש. טו. צמר. מוס' ה"א"ש. טז. בהמה טמאה, ובאהל משרצים. ר"י. עור בהמה טמאה באהל. יז. האמור בשניהם שהיה מופנה לגישי. רש"י. יט. ונימא מה להלן טמא אף כאן טמא, דהא גיש לגמרי דיינינן ומופנה משני צדדים הוא ואין מושיבים עליה. רש"י. כ. דמיייר בעור בהמה טהורה. יטע"א. כא. לגיש דבגד ועור דשרצים, לא בעי למילפא בגישי. רש"י. כב. אלא בבגד, ואלא. מוס' ה"א"ש.

רב נסים גאון

אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין וחוטן כפול ו'. ותמצא עור אהרן בכס' דימא בפרק בא לו כהן גדול (דף ע"א) ת"י בגדים שנאמר בהן שש חוטן כפול ו' וכו', ואמרו קראי כמה הוו שירת חד לגופיה דכיתא ניהו, וחד